

Ob petdesetletnici

Dne 4. novembra se bo ob prisotnosti predsednika republike Saragata zaključila vrsta uradnih proslav ob petdesetletnici konca prve svetovne vojne in naslednje priključitve Trsta Italiji. Pol stoletja je gotovo dovolj široko razdobje, da vsakdo lahko pristopi k obravnavanju takratnega zgodovinskega dogajanja razumno in s takšnim čutom za stvarnost, kakršen je potreben za resno in trezno analizo tako pomembnega preobrata, kot ga v zgodovini naših krajev predstavlja leto 1918.

Mislimo, da se ne motimo, če trdimo, da so Slovenci danes miselno pripravljene na takšno analizo in da so jo sposobni tudi izvesti, ne da bi pri tem imeli kako škodo niti resnica niti njihova čast in ponos. S to zavestjo je torej slovensko ljudstvo v mestu in njegovi neposredni okolici spremljalo dosedanje manifestacije ob petdesetletnici in bo spremljalo tudi vse tiste, ki jih bodo priredili v naslednjih dneh.

Ob teh proslavah pa je pozornost našega ljudstva bolj kot na preteklost obrnjena na sedanost in bodočnost. To je razumljivo, kajti leta 1918 ne moremo obravnavati izolirano, temveč ga moramo nujno jemati tudi kot izhodišče in vzrok poznejšega zgodovinskega dogajanja, ki je veliko število primorskih Slovencev tako usodno prizadel. Ne gremo molče mimo tega dogajanja, vendar je naš pogled danes bolj kot kdajkoli obrnjen, kot smo že dejali, na bodočnost in je umestno predvsem vprašanje, ali bo ta petdesetletnica, ki jo italijanski narod obhaja v okviru republikanske in demokratične državne ureditve, pripomogla, da se bodo izluščile in poudarile vrednote, ki ustrezajo današnjim razmeram, današnji stopnji družbenega razvoja, skratka, današnji stvarnosti.

Današnja družba ima namreč tenak posluš za vsestransko enakopravnost tako med posamezniki kot med družbenimi in narodnimi skupinami. Tuj ji je predvsem mit o manjvrednosti kakega posameznika ali naroda v primeri z ostalimi »privilegiranimi« posamezniki in narodi. Tuj ji je mit o »posvečenem značaju državnih meja«, saj dobivajo meje, zlasti v Zahodni Evropi, vedno bolj upravni značaj, kar je poleg drugega posledica zahtev, ki jih postavlja današnja stopnja gospodarskega razvoja. Posamezniki in narodi so se v zadnjih petih desetletjih otresli cele vrste drugih mitov in lažnih idealov: postali so manj naivni in manj dovzetni za demagoška gesla ter se na splošno razvili v bolj kritične, predvsem v stvarnost zazrte ljudi.

Če se bodo uradne proslave ob 50-letnici

(Nadaljevanje na 4. strani)

ČEŠKOSLOVAŠKA JE POSTALA FEDERACIJA

V državni zbornici v Pragi je bil v torek soglasno sprejet zakon o federativni ureditvi Češkoslovaške, ki bo — kot je upati — dokončno odstranil petdesetletni spor med Čehi in Slovaki. Češka in Slovaška bosta od 1. januarja naprej popolnoma enakopravni federativni enoti, vsaka z lastno vlado, v katero pristojnost bodo spadale notranje zadeve, lokalne finance, zdravstvo, javna dela, pravosodje, poljedelstvo in še nekatera druga upravna področja. Obe federalni deželi pa bosta odstopili zvezni vladi nekatere pristojnosti, ki bodo ostale za obe skupni, kot na primer zvezne finance, zunanja trgovina, obramba in zunanje zadeve.

KAKO BO DELOVALA FEDERACIJA

Federacija bo zakonodajno in upravno delovala preko parlamenta z dvema zbornicama, predsednika republike, zvezne vlade in vsedravnih sodišč. Najvišji zakonodajni organ bo zvezni parlament, ki ga bosta sestavljali ljudska zbornica in zbornica narodnosti. Ljudska zbornica bo štela okrog 200 poslancev, ki bodo izvoljeni direktno in s tajnim volivnim postopkom. V tej zbornici bodo imeli Čehi in Slovaki toliko število poslancev, kot to odgovarja narodni številčni moči. Čehov je okrog devet in pol milijona, Slovakov pa štiri in pol milijona, kar pomeni, da bodo imeli Čehi v tej zbornici dvetretjinsko večino.

Vendar pa bo poleg te zbornice delovala še zbornica narodnosti, v kateri bodo, kot kaže, zastopani Čehi in Slovaki v enakem številu. Ta zbornica naj bi pazila, da bosta narodnostno načelo in narodna enakopravnost vedno spoštovani. Vendar pa zakon, ki je bil sprejet v torek, še ni dokončno uredil vseh stvari. Tako na primer iz dosedanjih poročil iz Prage ni mogoče ugotoviti, če bo imela zbornica narodnosti pravico veta glede zakonov, sprejetih po ljudski zbornici, ki bi se zdeli krivičnim Čehom ali Slovakom. Zdi se, da bo tako, saj drugače zbornica narodnosti ne bi imela nobenega pomena. Edino tako bo enakopravnost obeh narodov zares zajamčena.

Poleg tega še tudi ni čisto jasno določeno, kakšen bo v federaciji položaj narodnih manjšin, med katerimi je na Slovaškem najmočnejša madžarska (za njo pa pride ukrajinska), medtem ko je na Češkem najmočnejša nemška (in nato poljska). Vendar so vse manjšine razen madžarske zdaj sorazmerno majhne, odkar je bila po drugi svetovni vojni izgnana nemška narodna manjšina (mnogi pa so tudi sami zbežali ob umiku nemških čet), ki je štela nad tri milijone pripadnikov. V zbornici narodnosti

bodo verjetno zastopane tudi narodne manjšine, a tudi glede tega postopek še ni znan.

NAJDOSLEDNEJŠA FEDERATIVNA UREDITEV V EVROPI

Sploh je za zdaj zakon o federaciji še bolj sprejeto načelo kot dejstvo, kajti njegovo besedilo bo treba dopolniti še z različnimi odloki o njegovem izvajanju. Določeni tudi še ni datum za izvolitev novega zveznega parlamenta. Tudi to, kakšna narodna parlamenta bosta imeli obe federalni enoti, še ni znano. Verjetno pa je, da bo imela vsaka svojo narodno zbornico, ki bo sprejemala zakone o tistih zadevah, ki bodo spadale v pristojnost obeh federalnih enot.

S tem je dobila Češkoslovaška najdoslednejšo federalistično ureditev v Evropi, zlasti pa v komunističnem svetu. Sicer bo treba še videti, kako bo delovala, vendar pa kaže, da bosta imeli češka in slovaška federalna enota veliko več zakonodajne pristojnosti in politične avtonomije, kot ju imajo federalne enote v drugih zveznih državah, kot npr. v Sovjetski zvezi (ki pa je zveza samo na papirju), v Nemčiji ali v Jugoslaviji, kjer si je zveza dejansko pridržala vso zakonodajno oblast in jo lahko federalne enote samo v podrobnostih (in glede izvajanja zveznih zakonov) dopolnjujejo. V Jugoslaviji se prav zdaj trudijo, da bi z ustavnimi popravki vsaj delno odpravili to stanje, ki se je izkazalo kot pomanjkljivost in zavora pri razvijanju samoupravnega sistema.

DOLGOTRAJNI SPORI

Češko-Slovaška bi se bila morala že roditi kot federativna država. Tako je bila namreč zamišljena. Pod tem pogojem so Slovaki sprejeli državno sožitje s Čehi pred petdesetimi leti (novi zakon o federaciji je bil sprejet v praškem parlamentu prav za petdesetletnico češkoslovaške države). Toda češki politični voditelji po letu 1918 niso upoštevali sklenjenega sporazuma. Masaryk, Beneš in njuni sodelavci so uvedli centralistično državno ureditev, v upanju, da bo številnejši in gospodarsko mnogo močnejši in bolj razviti češki narod v doglednem času povsem počehil Slovake, tako da bo nastal iz Čehov in Slovakov en sam, »češkoslovaški« narod, ki bo dal trdnost novi državi. To pa se je izkazalo kot iluzija, ki je pahnila Češkoslovaško v nesrečo. Slovaki se namreč niso nikdar vdali v tako zanje poniževalno stanje in so vedno terjali federalistično ureditev, mnogi pa so šli celo še dalje in zahtevali odcepitev od Češke ter ustanovitev lastne države.

(Nadaljevanje na 7. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 3. novembra, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.50 Glasba za čembalo; 10.00 Mercerjev godalni orkester; 10.45 Tržaške pesmi; 11.15 Oddaja za najmlajše: Malot: »Brez doma«; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 »Novembrski dan«. Drama. Napisal Naughton; 17.05 Revija orkestrrov; 17.30 Beseda in glasza; 18.00 Miniaturni koncert; 18.40 Iz pesniških gajev »Domači narečni stih«; 18.55 Koncert; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Klasični lahke glasbe; 20.00 Sport; 20.30 Iz slovenske folklore; 21.00 Semenj plošče; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba.

• PONEDELJEK, 4. novembra, ob: 8.30 Godalni orkestri; 8.00 Ital. vojaške godbe; 9.30 V prazničnem tonu; 9.45 Zaključek XLIV državnega kongresa Instituta za zgodovino Italijanskega preporoda v prisotnosti predsednika republike. Prenos iz občinskega gledališča G. Verdi v Trstu; 11.45 Bevilacqua orkester; 12.10 »Knjige in publikacije ob 50-letnici zmage leta 1918«; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta. 16.00 Proslave »TRIESTE 68«; 16.30 Sciasciovio motivi; 17.00 Pojeta M. Sannia in Al. Bano; 17.20 Za mlade poslušavce; Car glasbenih umetnin; 17.35 Misli in nazori; 17.55 Kako in zakaj 19.00 Na elektronske orgle igra Oristano; 19.10 »Odvetnik za vsakogar«; 19.20 Zabavali vas bodo; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Sestanek s Fansi; 21.05 Zgodbe prve svetovne vojne; J. Tavčar »Giuseppe Ungaretti«; 21.25 Romantične melodije; 22.00 Slovenski solisti; 22.00 Zabavna glasba.

• TOREK, 5. novembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Skupina »Living uGitar«; 12.00 Iz slovenske folklore; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Klavirski duo Russo-Safred; 17.20 Za mlade poslušavce. Plošče za vas, pripravljala Lovrečič — Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Koncert tisti naše dežele; 19.20 Igra Mauriatov orkester; 19.45 Košutova, Peliconova in Trio Možina izvajajo slovenske ljudske pesmi; 20.00 Sport; 20.35 Verdi »Sicilske večernice«.

• SREDA, 6. novembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Pianist Luttzazi; 12.10 Liki iz naše preteklosti; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolinski ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.00 Sekstet Hazyja-Osterwalda; 19.10 »Higiena in zdravje«; 19.15 Prikljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (21.15) Za vašo knjižno polico. 21.55 Solisti lahke glasbe

• CETRTEK, 7. novembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Ansambel »The Ventures«; 12.00 Finžgar »Mirna pota«. Dramat. D. Kraševac. Prvi del; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Orkester Miramar; 17.20 Za mlade poslušavce: Razkuštrane pesmi; 17.35 Moj prosti čas; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Sodobni ital. skladatelji; 19.10 Pisani balončki, rad. tednik za najmlajše; 19.40 Prijetne melodije; 20.00 Sport; 20.35 Bartol: »Lopez«, drama v treh dej.; 22.35 Komorne skladbe; 22.45 Zabavna glasba.

• PETEK, 8. novembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.10 »Blagovnanstvo za domačo rabo«; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Pacchiorijev ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce; 17.55 Slovenščina za Slovence; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Koncert; 19.10 Spinelli: Evropska ideja danes; 19.25 Motivi, ki vam ugajajo; 19.45 »Beri, beri, rožmarin zeleni«; 20.00 Sport; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.50 Veseli utrinki; 22.00 Skladbe davnih dob; 22.10 Zabavna glasba.

• SOBOTA, 9. novembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Karakteristični ansambli; 12.10 »Iz starih časov«; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avto. radio; 16.10 V 3/4 taktu; 16.45 Otrokov pravljčni svet; 17.05 Klavirski duo Ferranae-Teicher; 17.20 Dialog - Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 Za mlade poslušavce; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Zbor z Repentabra; 19.00 Igra skupina »The Hawaiian Hula Boys«; 19.10 »Družinski obzornik«; 19.25 Zabavali vas bodo; 20.00 Sport; 20.50 Rebec: »Mandrijske hlače«. Veseloigra; 21.50 Vabilo na ples.

Nove protiruske demonstracije v Pragi in Bratislavi

V ponedeljek je prišlo v Pragi v središču mesta do večurne protisovjetske demonstracije, prve po dneh, ki so sledili sovjetski zasedbi. Mladina je ponovno vpila »Rusi, pojdite domov!« in »Rajši smrt kakor kapitulacija in sramota!«

V torek pa so izbruhnile demonstracije tudi v slovaški prestolnici Bratislavi, v zvezi z izglasovanjem zakona o konfederaciji in z obiskom predsednika Svobode in Dubčka v Bratislavi, kjer sta prisostvovala slavnostni predstavniki neke domoljubne opere v Slovaškem narodnem gledališču. Množica jima je vzklikala pred gledališčem, dokler nista prišla na balkon, nato pa se je mladina napolnila v sprevedu po mestu, s slovaškimi zastavami na čelu. Ljudje so vpili: »Sovjetski kolonialisti, ven!«, »Hočemo živeti svobodni!«, »Izginite!«, »Nehajte nas daviti!«, »Stvari pri nas ne gredo dobro, a se bodo izboljšale, ko boste odšli!«.

Na mnogih napisih je pisalo tudi: »Živeli Svoboda, Dubček, Hajek, Ota Šik, Džur, Pavel!« Zadnji štirje so morali, kot znano, na sovjetski pritisk odstopiti, ker so bili med glavnimi pobudniki liberalizacije.

Značilno za novi duh sožitja med Čehi in Slovaki je tudi to, da so demonstranti v Bratislavi vpili: »Praga, mi smo s teboj!«, hoteč izraziti solidarnost z demonstranti v Pragi.

Vse kaže, da razmere na Češkem in Slovaškem še nikakor niso ustaljene in da se češki in slovaški narod še nista vdala v to, da bi živela pod sovjetskim jarmom, kot žrtvi velikoruskega imperializma in kolonializma. Glede Češkoslovaške mora biti svet pripravljen še na vsakovrstna presenečenja, kajti Čehi in Slovake odlikuje pred drugimi narodi sovjetskega bloka to, da so prežeti

z zahodno civilizacijo in kulturno miselnostjo, ki visoko ceni narodno in individualno svobodo, in da zato niso fatalisti in pasivni nasproti nasilju, kot npr. rusko ljudstvo.

ZA DAN VERNIH DUŠ

Današnji svet se silovito naglo spreminja pod vplivom znanosti in tehnologije. Znanost in tehnologija pa sta optimistični, usmerjeni samo na bodočnost in zato zidata le na mladih. Za smrt v njunem predvidevanju in programiranju ni mesta. In vendar se smrt niti iz modernega sveta ne da izločiti.

Dan mrtvih, dan »vernih duš«, kot so lepo rekli naši stari, pa nam da priložnost, da tudi v dobi strojev in zaverovanosti v bodočnost pomislimo na tiste, ki so živeli pred nami in oblikovali preteklost, s tem pa tudi na smisel njihovega in našega življenja ter napredka. Napredek ne more biti sam sebi namen in ne more sam po sebi podeliti smisla človeškemu življenju in delu. Služiti mora tistemu, kar je plemenitega in razumnega v človeku in ne sme nikoli izgubiti izpred oči cilja, graditev takšne družbe, v kateri bosta duhovnost in materialna blaginja v vedno večjem ravnovesju.

Človek ni rojen samo za uživanje »standarda«, ampak mu je postavljen nadnaravni cilj, do katerega vodi pot sozi grob. To naj bi bilo vedno v zavesti tudi današnje generacije, ki bo tako imela merilo za kvalitete napredka. Človek je Bogu odgovoren in za vsakogar bo prišel trenutek, ko bo dajal ta odgovor in se hkrati izpostavil sodbi tistih, ki bodo prišli za nami.

Na to nas bodo na dan vernih duš spet spomnile lučke na grobovih.

Nov odnos med Čehi in Slovaki

V ponedeljek se je češkoslovaška republika spremenila v zvezno državo Češko in Slovaško. Na predvečer se je pripeljalo v Bratislavo češko odposlanstvo z državnim predsednikom Svobodo. Na desetisoče Slovakov je sprejelo Čehi z mahanjem narodnih zastavic in petjem obeh narodnih himen. Povorke manifestantov so vzklikale Svobodi in Dubčku ter vpile proti sovjetski zasedbi. Pred slavnostno predstavo v bratislavskem gledališču so pozdravili z balkona zbrano množico češki in slovaški voditelji. Tisočletno upanje Slovakov po samostojnosti se je izpolnilo.

Vlada je že proučila stvarno izvedbo nove državne oblike. Nova republika bo imela dve zbornici, ljudsko skupščino in zbor narodov; v tem bo sedelo 75 Čehov in 75 slovaških predstavnikov, med katerimi bodo tudi nekateri Madžari, ker prebiva na Slovaškem tudi nekaj nad pol milijona članov madžarske etnične skupine. Vsak zakon bosta morala odobriti obe zbornici. Sorazmerna bo tudi udeležba obeh narodnosti v ministrstvih. Kjer bo minister Čeh, bo podminister Slovak in obratno. Novi volilni zakon bo stopil v veljavo že prihodnje leto.

Sprejet bo v kratkem tudi zakon za varstvo narodnih manjšin. Teh je med Čehi šest, med Slovaki pa 14 odstotkov. Največ

je Madžarov na južnem Slovaškem, in sicer 551.000; Nemcev v Sudetih je 134.000, Poljakov 69.000 in Ukrajincev 56.000. Po novem manjšinskem zakonu bodo upoštejeni pripadniki manjšin sorazmerno v vseh javnih službah. Posluževati se bodo smeli v svojem jeziku tudi radia, televizije in vseh drugih občil. Vsak manjšinski jezik je v javnosti enakopraven. Pripadnost k manjšinam je svobodna, poskus raznarodovanja pa velja za zločin.

PREMIJJE V VIETNAMU?

Vztrajno se širijo glasovi, da so med Američani in Severovietnamci v teku tajna pogajanja in da je kmalu pričakovati premirje v Vietnamu.

Ni izključeno, da je zasluga za mehkejšo stališče Hanoja pripisati Kitajski, ki bi rada sprostila Združene države v Vietnamu, da bi mogle zavzeti v Evropi ostrejšo stališče do Sovjetske zveze. Nekateri pa menijo, da bo pomenilo premirje v Vietnamu ravno protiuslugo Sovjetov Ameriki za njeno pasivnost ob zasedbi Češkoslovaške. Premirju se najbolj upira režim v Saigonu.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Franciška 20 — telefon 29-477

Zakaj je Jacqueline razočarala svet?

Proti koncu prejšnjega tedna je kot bomba udarilo v svet: Jacqueline Kennedy, vdova pokojnega ameriškega predsednika Johna Kennedyja, se poroči z grškim milijarderjem Onassisom. Ljudje so kar otrpnili: Jackie, pa Onassis? S tem bo vendar onečastila slavno ime, ki ga nosi po umorjenem predsedniku. S tem bo napravila sramoto vsem Kennedyjem, vsej Ameriki, na sploh.

Le malokdo si je ohranil hladno glavo in priznal ubogi Jacqueline, da napravi, kakor se ji zdi najbolj prav. Ni še dopolnila 40 let, že pet let je vdova in končno ima tudi ona še pravico do življenja in do nekoliko sreče, če je prepričana, da jo bo našla, v kakršnikoli obliki, ob strani Onassisa. Ali pa se svet morda vrača v čase, ko so se morale dati vdove sežgati na grmadi, na kateri so skurili truplo njihovega moža, ali pa se dati zadaviti ob moževem pogrebu, ker so z moževo smrtjo tudi one izgubile pravico do življenja ali da bi delale možu še na onem svetu družbo in mu stregle v vseh njegovih željah? Svet, ki se dela tako moderen, je včasih (in celo pogosto) hudo zastarel.

Jacqueline ni izdala Kennedyja. Bila mu je zvesta do smrti. Izdala ga je Amerika, še ko je bil živ. Ali naj Jacqueline v imenu in namesto vseh Združenih držav služi kulturo osebnosti pokojnega predsednika? Tega ne zahteva od vdov niti Cerkev niti noben državni ali družabni zakon. Nihče se ne razburja, če se kakšna druga mlada in lepa vdova po petih letih vdovstva ponovno poroči. Zakaj bi se razburjali le nad Jacqueline?

Vsa zadeva je bila narobe prej in sicer zato ker je svet napravil iz Johna Kennedyja in sploh iz Kennedyjev nekake idole, polbogove, vzornike; idealiziral jih je do skrajnosti in jim pripisal vse tiste plemenite lastnosti, kakršne si ljudje žele pri voditeljih narodov, ne da bi pri tem preveč natančno presojal, če so res taki ali ne. Dejstvo je, da so bili simpatični masam, toda

lahko je biti simpatičen, če je človek mlad, telesno privlačen, milijonar, če je imel priljubljenost kot milijonarjev sin obiskovati najboljše šole in če je zaradi svojih milijonov povsod upoštevan in prijazno sprejet. K temu je treba prišteti njihove simpatične ideje, katere jim je navdihnila nadpovprečna izobrazba, pa tudi občevanje s širokim krogom izobražencev in poznanje sveta, ker jim je njihovo bogastvo (in javne službe) omogočalo pogosta potovanja po vsem svetu. Iz vseh teh simpatičnih potez je napravil svet veličasten kult Kennedyjev in Jacqueline bi morala za vedno ostati svečenica tega kultura ter se odpovedati osebnemu življenju.

Ne verjamemo, da se je zdaj vdrugeč poročila iz ljubezni. Pa tudi ne zaradi Onassisevega denarja. Poročila se je morda le zato, da bi lahko spet zaživela svoje lastno, pa čeprav manj pomembno življenje, da bi

ne bila več samo Kennedyjeva vdova. Hotela se je najbrž iztrgati iz začaranega kroga, v katerega so jo zaprli. Hotela je uiti določenemu okolju in postati spet ženska kot vse druge, neka poljubna xy, pa čeprav s priimkom Onassis. Morda pa tudi ni tako težko razumeti, zakaj se je poročila ravno z Onassisom. To je dinamičen, aktiven, vder človek, ki si je znal iz nič ustvariti ogromno bogastvo, mož, ki ga niso samo lepe besede, ampak ki je tudi človek dejanj. Ženskam so taki moški že od nekdaj ugajali. In čudno bi bilo, če ne bi tudi Jacqueline. Saj končno je bil človek dejanj tudi njen prvi mož. V bistvu torej ni zatajila svojega okusa. Sicer pa: svet naj se briga za svoje zadeve in naj pusti vdove na miru, da same uredijo svoje zasebne in zlasti ljubezenske zadeve. In zato je najbolje, da pusti Jacqueline, ki je dovolj pretrpela, na miru, da živi svoje življenje, kakor se ji zdi najbolj prav.

100 proti 200.000.000

Kot poročajo iz Moskve, imata Pavel Litvinov, vnuk bivšega stalinističnega zunanega ministra Litvinova, in Larisa Daniel, 40-letna žena zaprtega pisatelja Julija Daniela, kakšnih 100 simpatizerjev, ki so dovolj pogumni, da odkrito pokažejo, če je potrebno, simpatije za njune ideje. Kot znano, sta bila Litvinov in Danielova skupaj z nekaterimi sodelavci pred kratkim obsojena na hude kazni, ker sta nameravala prirediti na Rdečem trgu demonstracijo proti okupaciji Češkoslovaške. To je bil edini izraz javnega nezadovoljstva v Sovjetski zvezi nad tšim, kar je storiša sovjetska vlada Češkoslovaški. Sto ljudi se je uprlo sramotnemu ravnanju oblastnikov in še sramotnejši strahopetnosti ali oportunističnemu dvesto milijonov njihovih podložnikov. Morda pa je teh sto ljudi vendarle vzbudilo v mnogih tajen občutek sramu in željo po svobodi, vsaj po svobodi protesta.

Zanimivo je, da so skoro vsi vidnejši ljudje, ki pripadajo protestirajoči skupini v Sovjetski zvezi, judovskega rodu. To najbrž ni slučaj,

ampak dokaz večje intelektualne in moralne zavednosti judovske inteligence, ki se čuti vendarle bolj povezana s svobodnimi gibanji v svetu kakor pristni Rusi, ki imajo za seboj že stoletja gluhe pokorščine tatarskim kanom, svojim strašnim carjem in stalinističnemu tiranstvu.

--0--

SOCIALISTIČNI KONGRES

V ponedeljek, 28. t. m., se je v Rimu zaključil kongres socialistične stranke. Splošno mnenje je, da kongres ni izpolnil pričakovanj, saj ni odgovoril na osnovna vprašanja, ki se danes postavljajo pred to delavsko stranko. Vse struje so vztrajale pri svojih stališčih, tako da ni prišlo do izoblikovanja jasne politične linije, ki bi jo sprejela večina strankinih delegatov.

Nobena struja v novem osrednjem odboru nima večine. Zato se predvideva, da se bo na prvi odborovi seji vnel oster boj za izvolitev strankinega ožjega vodstva.

F.J. * 38 SMRT V POMLADI

»Kak nemir je to?«

»Težko bi vam ga izrazil, če ga sami v svoji mladosti niste občutili, gospod ravnatelj. Morda je to nemir ptice, ki se čuti zaprta v kletko in jo muči želja po življenju v prostosti.«

»Toda v prostosti jo navadno čaka pogin.«

»Vendar pa je okusila slast resničnega življenja, življenja v svobodi. Ne maram olepšavati vzroka za svoj izstop, gospod ravnatelj. Zeja me po življenju zunaj, pa naj bi mi tudi hranilo več trpljenja in razočaranja kakor sreče. Počutil bi se kakor dezertir pred življenjem, če bi se zdaj iz konvencionalnih pomislekov ne upal odločiti. Mislim, da bi se vse življenje ne mogel iznebiti tega občutka, in kako naj bi se potem kot duhovnik postavljaj drugim za vodnika v življenju, če bi me glodala v duši zavest, da sem sam dezertiral pred njim? Toda verujte mi, da sem se dolgo bojeval sam s seboj, preden sem se odločil,« je vzkliknil skoro proseče.

»Verujem vam,« je rekel ravnatelj mirno in brez trdote v glas, »in upam, da ste svojo odločitev dobro premislili. Toda mlad človek, kakor ste vi, se včasih kljub temu zmoti v oceni življenja, posebno pod vplivom kakega srečanja z osebo drugega spola ali kakega drugega dogodka, katerega vpliv se niti ne zave-

da, zato upam, da vaša odločitev še ni dokončna. Duhovniški poklic si je treba priboriti in zaslužiti z odpovedjo, a ne s prisilno, temveč s prostovoljno, zanj se je treba odločiti ne iz slabosti, temveč iz premoči nad življenjem. Priporočam vam molitev in tudi jaz bom molil za vas. Za primer pa, da boste vztrajali pri svoji odločitvi, vam želim vso srečo v življenju, v katerega vas vleče, in vas priporočam božjemu varstvu...« Njegov mirni glas je rahlo zadržtel.

Vstal je in mu dal roko v slovo.

Ni mu bilo do klepetanja sestre Elizabete, zato je tiho stopal po stopnicah in po dolgem hodniku do vežnih vrat ter odrinil zapah. Šele ko je izpustil težko kovano kljuko in stopil na široki trg, poln sonca in ljudi ter hupanja avtomobilov, je zaživel v njem občutek prostosti. Kakor zmeden od te nenadne in osrečujoče zavesti se je napotil po trgu brez cilja, kakor da se hoče potopiti v množico, ki so ji dajale svetle rute kmetič pestro in veselo podobo. Zazdelo se mu je, da so mu vsi ti ljudje zdaj bliže, kakor da je odpadla nevidna stena, ki ga je delila od njih; kakor da so živa reka življenja, ki teče mimo njega in v katero stopa s prvimi plahimi koraki, da se okoplje v njej.

Mislil je na Majdo, potem pa se je spomnil na mater in spet mu je postalo tesno pri srcu. Smilila se mu je, obenem pa se je bal samotnih žalostnih dni v koči ob obupani materi, ki jo bo sram pred vso vasjo zaradi njega. Živel bo v koči kakor ujet v samoto in materino žalost.

(Dalje)

Tržaškega

Obisk predsednika Saragata

Kot že poročamo na drugem mestu, bo v nedeljo zvečer prispel na obisk v Trst predsednik republike Saragat, ki bo prisostvoval zaključnim prireditvam ob 50-letnici priključitve Trsta Italiji. Predsednik bo došel v Trst s posebnim vlakom. Prihod je predviden za 19. uro. Z železniške postaje se bo odpeljal v vladno palačo, kjer mu bo vladni komisar, prefekt Cappellini priredil sprejem, ki se ga bodo udeležili drugi predstavniki oblasti ter raznih javnih ustanov in organizacij.

V ponedeljek bo predsednik prisostvoval ob 9. uri ceremoniji na Trgu sv. Justa, nato odkritju spomenika bojevniku (delo kiparja Mascherinija) na Trgu Riborgo, ob 9.30 pa bo sprejem v sejni dvorani tržaškega občinskega sveta. Ob 9.45 bo svečana proslava v Verdijevem gledališču, na kateri bo govoril tudi predsednik Saragat. Ob 11. uri je predvidena vojaška parada. Popoldne si bo predsednik ogledal novi zavod »Nazario Saurò«, športne naprave društva »Ginnastica Triestina«, ob 16. uri pa bo prisostvoval v cerkvi sv. Justa slovesnosti, med katero bodo zapeli zahvalno pesem. Odhod iz Trsta na letališče v Ronke je predviden za 17. uro.

IZ DEŽELNEGA SVETA

Odbornik za kmetijstvo Comelli je na seji deželnega sveta, ki je bila v sredo, odgovoril na vprašanje svetovavca D. Stoke o izplačilu odškodnine za kmetijske pridelke, ki jih kmetovavci iz Boljunca letos niso mogli popraviti. Kot znano, so se pripravljala

Ob petdesetletnici

(Nadaljevanje na 1. strani)

priključitve Trsta Italiji vključile v ta splošni tok ljudskega čustvovanja in ljudske miselnosti, se bodo izkazale kot nekaj koristnega in bodo tudi upravičile znatne finančne izdatke ter vse ostale napore, ki jih je oblast odredila za njihovo uprizoritev.

In prav v ta splošni tok ljudskega čustvovanja in ljudske miselnosti spadajo tudi napore za nov, pravičnejši in bolj demokratični odnos med večinskim narodom ter našo narodno manjšino, in sicer na vseh ravneh njenega vsakdanjega udejstvovanja ter izživljanja. Tudi naše ljudstvo, zlasti njegove mlajše generacije, ima danes znatno bolj priostren posluš za enakopravnost, za svobodo, demokracijo in socialno pravičnost. V njegovi zavesti je že globoko zasidrano prepričanje, da imata tako posameznik kot narodna skupnost neodtujljivo pravico, da na demokratičen način in z demokratičnimi sredstvi vplivata na usmeritev svojega splošnega razvoja, da skratka čimbolj svobodno in polno razvijeta svojo lastno osebnost.

V tem duhu in v prepričanju, da bo tudi nadaljnji razvoj našega ljudstva šel v tej smeri, spremljamo sedanje proslave, s čimer tudi mislimo, da se na najbolj dostojen način oddolžimo spominu milijonov človeških žrtev, ki jih je na obeh straneh terjala prva svetovna vojna.

D. L.

dela za tovarno »Veliki motorji« pričela tik pred trgatvijo in kmetovavcem ni bila dana možnost, da bi pospravili pridelek. Odbornik Comelli je pojasnil, da je Kmetijsko nadzorništvo posredovalo in si prizadevalo, da bi bila škoda poravnana. V tej zvezi je svetovalec Štoka poudaril, da kmetje še niso prejeli odškodnine, in je zato zahteval, naj pristojno odborništvo vztraja pri Ustanovi industrijskega pristanišča, da kmetom čimprej izplača to odškodnino.

PREJELI SMO

Dne 21. in 22. oktobra t.l. je v Ljubljani prišlo do srečanja predstavnikov SKGZ in Slovenske skupnosti s predsedstvom izvršnega sveta republike Slovenije.

Številni naši volilci nas v zvezi s tem sprašujejo, zakaj niso bili predstavniki Slovenske levice prisotni pri teh razgovorih.

Izvršni odbor Slovenske levice pojasnjuje slovenski javnosti, da so njeni predstavniki izostali, ker jih na omenjeno srečanje nihče ni vabil!

Izvršni odbor

POBUDA ZA KRAŠKI MUZEJ

Tržaška pokrajinska uprava je pred kratkim dala pobudo za ustanovitev Kraškega muzeja. V tej zvezi je bil v torek, 29. t. m., na sedežu pokrajinske uprave sestanek, ki mu je predsedoval podpredsednik pokrajine, prof. Apih in ki so ga za udeležili župani iz Nabrežine, Doline in z Repentabra, medtem ko sta zgoniško in tržaško občino zastopala podžupan Godnič, oziroma prof. Faraguna. Vsi ti hkrati sestavljajo izvršni odbor, ki je prevzel nalogo, da pobudo izvede. Na tej seji je bil imenovan odbor strokovnjakov, ki bodo sodelovali pri realizaciji muzeja. Od slovenskih strokovnjakov so bili za sedaj določeni: prof. Milko Matičetov s Slovenske Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, zgodovinar prof. Samo Pahor iz Trsta in Egon Kraus, predsednik zadruga »Naš Kras«.

Izvršni odbor in odbor strokovnjakov se bosta predvidoma sestala sredi novembra. Njuna naloga je, da določita lokacijo in strukturo muzeja ter način, kako naj pride do zgradnje potrebnega poslopja. Naj pomnimo, da je v zvezi s to pobudo že bila določena vsota 50 milijonov lir, ki jo je nakazal »Odbor Trst 68«.

DAN VARČEVANJA

BCKKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 300.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

GORIŠKE ULICE

Na zadnji seji goriškega občinskega sveta so sprejeli predloge o poimenovanju nekaterih ulic in trgov po različnih osebnostih.

Ob tej priložnosti se je zopet pokazalo zagrizeno nacionalistično nagnjenje nekaterih gospodov, katerim je že bistvo kate-rekoli narodnosti, zlasti slovenske, hipernacionalistično. Šlo je za poimenovanje trga pred cerkvijo v Podgori po imenu Lojzeta Bratuža. Fašisti so ga za božične praznike prav tam zajeli in odpeljali v svoje gnezdo, kjer so mu dali piti smrtni napoj. Spomin na čisto žrtev pa je premagal novofašistične glasove in večina občinskega sveta je potrdila predlog, naj se trg pred podgorsko cerkvijo imenuje od zdaj naprej »Piazza Lojze Bratuža«. Kakor je vsa slovenska javnost hvaležna italijanskim sodeželanom, da so pokazali demokratično razumevanje, tako se nam čudno zdi, da bo na plošči blestel samo naziv »piazza« in ne tudi »trg«.

V drugi vrsti pa se pritožimo, da se je samo ta predmestni trg poimenoval po eni slovenski osebnosti, drugod pa nikjer.

DAN VARČEVANJA

Že več let obhajamo 31. oktobra dan varčevanja. Tudi za leto je proglašeno tako tiho in moralno slavje pod geslom: varčevanje kot pripomoček za solidarnost. V Gorici so razpisali in razdelili denarne nagrade v ta namen tudi nekateri denarni zavodi in hranilnice. Goriška mestna hranilnica bo dala po 25 tisoz lir vsem novoporočencem, ki so stopili v zakonski stan med 25. in 31. oktobrom. Hranilno knjižico s pettisoč lirami bodo prejeli vsi novorojenci 31. oktobra. Za tekmovalne naloge o varčevanju bo razdeljenih 320 tisoč lir. Med nagrajenci sta tudi dva goriška slovenska šolarja, in sicer Goran Rustja in Albert Devetak iz IV. razreda osnovne šole v ul. Randaccio in Croce. Dobila sta knjižici z vlogama po deset tisoč lir.

Za hranilni dan je tudi Kmečka banka v Gorici obdarovala slovenske srednje šole z zvezki, zemljevidi, učnimi knjigami in gramofonskimi ploščami. Nagradila bo tudi dijake za najboljše naloge o varčevanju z desetimi hranilnimi vlogami.

Sovodnje zahtevajo drugačen potek ceste

Naše vasi in občine okoli mesta so v stalni nevarnosti, da jim na kak pretkan način spremenijo etnično lice. Zdaj so v nevarnosti Sovodnje zaradi načrta avtoceste Villesse - Gorica.

Po načrtu za to cesto bi bilo razdeljeno sovodenjsko naselje na dva ločena dela, ker bi cesta tekla skozi vas, nekako čez športno igrišče in nekje okoli cerkve. Če bi se ta načrt izvedel, bi se zavrli vsak nadaljnji stavbeni, socialni in gospodarski razvoj občinskega središča. Veliko škodo bi prizadel občinski socialni skupnosti, ker bi ogražal njeno središče, kjer stoje osnovna šola, otroški vrtec, športno igrišče, posojilnica in hranilnica in kjer je v načrtu zgrajba občinskega kulturnega doma in večje stanovanjske hiše. Prizadeti bi pa bili tudi posamezni zemljiški posebniki, ker bi njih

svet, ležeč ob avtocesti, zgubil na vrednosti.

Saj bi si vsakdo premislil, zgraditi si stanovanje ob propota polni prometni žili.

Vse te razloge proti razdelitvi Sovodenj na dvojce zaradi nove avtoceste so pretresali občinski svetovalci na seji dne 25. oktobra. Ugotovili so tudi, da obstaja že stalno pravilo, da se ne grade avtoceste skozi naselja.

Načrt je vzbudil med ljudstvom veliko nevoljo in proteste. Iz vseh teh razlogov je sprejel občinski svet v Sovodnjah soglasno sklep, naj se zgoraj omenjeni načrt spremeni tako, da bo ustrezen splošnim koristim in koristim sovodenjskih prebivavcev. Zato se je tudi obrnil s posebno vlogo na deželni in pokrajinski odbor, da bi podprla predlog o drugačni smeri nameravane ceste.

Iz Goriške

Slovenska trgovska šola

Čeprav še ni začela delovati, je novo potrjena slovenska trgovska šola v Gorici že postala draga kot punčica v očesu vsej naši javnosti.

Ljuba nam je postala tudi zato, ker bo res samostojna in ne bo le kaka vzporednica istovrstne italijanske šole v ulici Cipriani, kot se je spočetka mislilo. Začasno vodi le njen ravnatelj Benedetto Massenzi tudi ravnateljske posle slovenske trgovske šole. Razpisal je že vpisovanje v ta višji triletni trgovski zavod pri tajništvi slovenske nižje srednje šole v ul. Randaccio in italijanske trgovske šole v ul. Cipriani. Vpisovanje traja do 16. novembra. Vpišejo se lahko — in tako poziva tudi sindikat slovenskih šolnikov — vsi dijaki, ki so končali triletno slovensko nižjo šolo, in drugi, ki so dovršili 14 let; ti bodo morali položiti sprejemni izpit. Preprišejo se lahko tudi še iz italijanske tovrstne šole, če so že tam vpisani.

Prvi razred bo odprt še v prvi polovici novembra v poslopju slovenske srednje šole v ulici Randaccio. Naslednja leta bosta odprta še drugi in tretji razred. Šolski skrbnik je obljubil, da bo imela šola svojega slo-

URNI TRGOVIN

Za praznike ob vseh svetih bodo imele trgovine tale urnik: v četrtek bodo vse trgovine odptele še pol ure več. Mesnice od 16. do 20. ure.

V petek bodo vse zaprte; cvetličarne pa bodo odprte od 8. do 13. ure.

V soboto, 2. novembra, bodo vse trgovine odprte tudi popoldne.

V nedeljo, 3. novembra, bo vse zaprto.

V ponedeljek, 4. novembra, bodo vse trgovine zaprte. Pekarne, mlekarnice in mesnice bodo poslovale dopoldne. Cvetličarne pa do 13. ure.

V naslednjih dveh tednih ne bodo imele trgovine medtedenskega prostega popoldneva.

venskega ravnatelja in popolno samostojnost.

Zdaj je pa odvisno od nas in od slovenskih družin, kako krepko bo začela nova šola zaživeti in se razvijati v občo korist vse goriške skupnosti in njenega slovenskega dela še posebej. Zato naj starši poskrbe za čimprejšnji vpis svojih otrok, ki za to šolo imajo predpisane pogoje. Pojasnila dobe tudi na obeh omenjenih tajništvi.

-0-

PLANINSKO »MARTINOVANJE«

Slovensko planinsko društvo bo tudi letos priredilo »martinovanje« na Lokvah v hotelu Poldanovcu, in sicer v nedeljo, 17. novembra ob 16. uri.

Za Lokve so se planinci odločili zato, ker je velika dvorana v hotelu Zvezda v Kobariду spremenjena v trgovino. Zato pa bo letos na razpolago manj prostora in se je treba čimprej prijaviti.

Na sporedu Martinovega večera so bogata tombola, večerja in prosta zabava. Vpišite se za izlet do 8. novembra pri društveni tajnici v ul. Ascoli 1. Vožnja za člane znaša 500 lir, vstop v dvorano 250 lir, večerja je zastoj. Nečlani pa imajo vožnjo za 650 lir, vstop v dvorano 250 lir in večerjo za 700 lir. Vsakdo mora imeti veljaven dokument za mejni prehod.

Oslavje

V SLOVO

V ponedeljek so zopet zvonili naši farni zvonovi v zadnji pozrav eni izmed naših delavnih mater in skrbnih gospodinj. V goriški bolnišnici je umrla v soboto po daljšem trpljenju Jožefa Figelj, vdova Rožič-Marinič. Rajnica, ki je učakala skoro 80 let, je bila rojena pri Štantu pod Šmavrom. Poročila se je že zgodaj na Oslavju z Mihaelom Rožičem, posestnikom in gostilničarjem pri oslavski kostnici. Gostišče je bilo v nekdanjih časih zelo priljubljena izletna točka goriških meščanov. Okrog hiše si je uredil gospodar Rožič vinograde, ki so še danes za vzor drugim. Iz tega zakona je tudi sin Mihael, ravnatelj goriških višjih slovenskih srednjih šol.

Pokojna Jožefa je držala tri ogle pri hiši, posebno ko ji je mož umrl. Drugič se je poročila z Mariničem in je imela še sina, zdaj učitelja Jožkota in hčer Rozalijo. Sinova in hči so odraščali, ona pa je na stara leta obolela. Iskala je skoro dve leti pomoči po različnih bolnišnicah, a trudapolno življenje ji je pustilo smrtno želo v telesu, dokler ni podlegla.

Pogreba z mašo zadušnico v Pevmi se je udeležilo kljub delovni uri zlasti dosti družinskih gospodinj, ki so izkazale svoji dobri sovrstnici zadnjo čast in slovo. Znanci in prijatelji izražajo vsej družini iskreno sožalje. Rajni pa dodeli dobri Bog večni mir onkraj groba!

Profesorski zbor in dijaki slovenske gimnazije in učiteljska izražajo globoko sožalje svojemu ravnatelju prof. Mihaelu Rožiču ob izgubi njegove matere.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Literarni večer na Opčinah

V spomin na stoletnico openske Čitalnice — tako se je namreč imenovalo prvo opensko prosvetno društvo — je bil prirejen v nedeljo v »Finžgarjevemu domu« na Opčinah literarni večer, na katerem so nastopili samo pisatelji in pesniki, ki bivajo v tem lepem kraju na tržaškem Krasu. Iz svojih del je bralo devet avtorjev in sicer Vinko Beličič, Alojz Rebula, Franc Jeza, Josip Tavčar, Marij Maver, Jelka Daneu, Milojka Sosič, Ziva Gruđen in Zora Rebula ki je tudi največ prispevala k organizaciji tega lepega večera.

Poleg tega, da so se predstavili s svojimi deli openskemu občinstvu, so pesniki in pisatelji tudi odgovarjali v obliki kratkih intervjuov na vprašanja o svojem delu, svojem rojstnem kraju, o svojih objavljenih delih in podobno. Ti intervjuvi so prijetno poživili nastope. In k temu je pripomogla tudi zelo domiselna scenarija s projekcijskimi slikami in z zvoki, od žvrgolenja ptic in cvrčanja murnov do glasbe in bobnov. To je ustvarjalo primerno vzdušje k posameznim nastopom, glede na vsebino branih del.

Vinko Beličič je kot prvi prebral nekaj svojih lepih pesmi o kraški gmajni in eno o Marijini cerkvi v Lugau. Alojz Rebula je ganil občinstvo s svojim »Requiemom« za pokojnim papežem Janezom XXIII. Ta »Requiem« so ljudje zdaj morda bolj občutili in jih je s svojo literarno lepoto in pretresljivo miselno vsebino bolj ganil kakor takrat, ko je bil objavljen, to je ob smrti prejšnjega papeža. Matejka Peterlin je prebrala konec romana Franca Jeza »Moč ljubezni«, iz rane slovenske zgodovine; iz tistega odlomka je bilo občutiti dih človečnosti, porojene iz ljubezni, ki je zavel v

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Odbor GMD sporoča, da bodo v ratkem izšle Mohorjeve knjige za leto 1969, in sicer:

- 1) Koledar 1969.
- 2) Mirko Kunčič »Pisani vrtiljak«, pesmi za mladino in vesele zgodbe za mlade ljudi.
- 3) Lojze Kozar »Pajkova mreža«, povest.
- 4) Misijonski škof J. Friderik Baraga.

Ljubiteljem knjig bosta na razpolago še dve dodatni knjigi:

- 1) Trstenjak »Hoja za človekom« in
- 2) V. Kavčič »Začarani vrt«.

Lepo prosimo poverjenike, ki tega še niso storili, da pošljejo čimprej sezname rednih članov in istočasno javijo, koliko izvodov mohorjevsk bodo prevzeli v razdeljevanje, da lahko ustrezajo tudi tistim Mohorjevim čitateljem, ki se ne čutijo, da bi se vpisali med redne člane, a ki bodo knjige vseeno vzeli.

Prav tako naprošamo sorojake, ki živijo izven Primorske, v raznih italijanskih mestih in raztreseni po svetu, da naročijo knjige (Mohorjeva pisarna, Riva Piazzutta 18, Gorizia — 34170). Če bi bilo v kakem kraju kaj več naročnikov, naj nam sporoče isti naslov za vso skupino.

KLUB »SIMON GREGORČIČ« V GORICI

V sredo, 6. novembra, bo ob 20.30 na Verdijevem korzu 13 predavala o slovenskem slikarstvu prof. Spelca Čopičeva iz Ljubljane. Prikazala bo celotno zgodovino slikarstva na Slovenskem. Predavanje bo prof. Čopičeva ponazarjala s številnimi barvnimi diapozitivi.

Vljudno vabljeni!

NOVE PUBLIKACIJE

Izšli sta že prvi letošnji številki mladinskih mesečnikov »Pastirček« in »Galeb«. Oba mesečnika sta se predstavila v novi zunanji opremi s pisano vsebino in lepo ilustrirano ter bosta nedvomno v veselje našim otrokom.

Izšla je tudi nova, 18. in 19. številka revije »Most«. Nova številka revije »Zaliva« pa je v tisku.

okrutno medsebojno obračunavanje pri preseljevanju narodov. Josip Tavčar je prijetno razvedril občinstvo s svojo humoresko ali pravzaprav satiro na račun dolgolasev. V resnici se je skrivala v ljubeznivem humorju tudi kaplja grenkobe, ki je kanila med ljudi ob njegovem pripovedovanju, kako ga je neki dolgolasec v vlaku udaril, ker ga je dozdevno motil s svojim protestiranjem proti hrupu, ki ga je uganjal oni s svojim transistorjem, iz katerega so odmevali hripavi kriki nekega modnega popevkarja. »Ali je že kdo od nas iz starejše generacije udaril koga zaradi Beethovna?« je vprašal Tavčar napol veselo napol žalostno

Marij Maver se je predstavil s črtico, v kateri je opisal svoj izlet v goriška Brda. Iz nje nam je dihnilo naproti vedro, zbrano razpoloženje te slovenske pokrajine v tišini sončnega nedeljskega popoldneva, ko se med petje čričkov meša slovenska pesem iz utišanih radijskih sprejemnikov, kakor da bi jo potihem pela zemlja sama. Marij Maver je s to črtico dokazal, da lahko pričakujemo od njega še resnično kvalitetna dela. Tudi to črtico je zelo lepo prebrala Matejka Peterlin. Nataša Sosič pa je nato brala črtico zaradi bolezni odsotne Jelke Daneu, v kateri je ta poetično lepo in pristno obudila spomin na nekdanjega otroškega prijatelja in družabnika v igri. Milojka Sosič je prebrala tri svoje pesmi, prečete z mladostno melanholijo in hrepenenjem, Ziva Gruđen pa svoj satirični sestavek o kulturnem društvu v deveti deželi. Kot zadnja je Zora Rebula — Tavčar prebrala zanimiv, folklorno obarvan odlomek iz dela, ki prikazuje človeško okolje neke v hribih nad Poljansko dolino na Gorenjskem, v domovini Ivana Tavčarja, svojega daljnega sorodnika.

Občinstvo, ki je do zadnjega kotička napolnilo dvorano, je bilo naravnost očarano in se je le nerado razšlo po tako lepem večeru. Mnogi so izrazili željo, da bi to ne bil zadnji tak večer. K njegovemu uspehu so pripomogli Jelka Daneu in Zora Rebula — Tavčar, kot pobudnici in s svojo režijsko izvedbo, Franc Vončina z optičnimi učinki, Marij Maver z akustičnimi efekti in Matejka Peterlin, Ivan Artač ter Nataša Sosič kot asistenti in povezovalci, pa tudi mlada Jože Barič in Janez Urbančič s svojo imenitno mimiko na osenčenem platnu. Uvodne besede je spregovoril in pozdravil občinstvo prof. Ivan Artač.

Nova številka revije »Mladika«

Izšla je nova, oktobrska številka »Mladike«. Na uvodnem mestu prinaša članek »Stoletnica slovenskih narodnih taborov«, v katerem beremo med drugim: »S taborov so poslali na oblast resolucije, v katerih so zahtevali zedinjenje slovenskih dežel v eno upravno in politično enoto, zahtevali narodne šole, pravico gospodarstva. Ko ob stoletnici taborov gledamo v pretekla stoletja, se nam vsiljuje vprašanje: so zahteve, postavljene na teh masovnih zborovanjih, v celoti že dosežene? Da in ne. V osrčju Slovenije veliko razpravljajo o političnem, kulturnem in gospodarskem narodnem vprašanju. V obrobju pa v okviru držav, v katerih nam je živeti, postavljamo narodne zahteve. V nastopajoči jeseni, ko se pričinja čas živga prosvetnega življenja, bomo naslonili svoje delo na temelje stoletnic in iz teh virov razširili rast v sodobnost.«

Eden najboljših, gotovo pa vsebinsko najlepši prispevek te številke je črtica »Slovo od Krasa«, ki jo je napisala avtorica, ki se je podpisala s psevdonimom »Lara«. To je zgodba o naših otrokih, ki jo preveva globoka ljubezen do malih in do slovenstva, polna toplega čustva in poetičnega razpoloženja, hkrati pa tudi polna realizma do naših problemov. Lojze Tul je napisal članek »Tragedija Čehov in Slovakov, v katerem pravi med drugim: »Vzglede češkoslovaškega ljudstva ter njegov odločen protest tudi naš opozarjata, da se zamislimo v vprašanje: ali smo tudi mi pripravljeni tako tvegano braniti svobodo, kakor tisti mladi ljudje v Pragi, ki so se oborožili samo z narodno zastavo postavljali pred prodirajoče tanke, iz katerih bi lahko vsak trenutek vanje udarila smrt.«

IZVIRNA TEOLOŠKA KNJIGA

V Ljubljani je izšla knjiga »Zadnji temelj realnega izkustvenega sveta je Bog«, katere avtor je Ludvik Bartelj. Uvod v knjigo je napisal znani slovenski katoliški filozof France Veber. Njegova filozofska misel je tudi močno vplivala na avtorja, vendar pa je delo samostojen napor in pomeni zato nov in zanimiv prispevek k slovenski teološki literaturi.

O njem bomo prinesli še obširnejšo oceno. Knjiga se naroča pri avtorju, župniku Ludviku Bartelju, Dole pri Litiji, Slovenija.

PRESKRIBITE SI »IZREDNO IZVEŠTJE«

Državno užiteljše s slovenskim učnim jezikom »A. M. lSomšek« v Trstu je izdalo ob priložnosti uradnega poimenovanja in 20-letnice ustanovitve izredno izveštje. Vsebina je zanimiva in tehtna. Razen tega vsebuje tudi seznam vseh profesorjev, ki so proučevali na zavodu, in seznam vseh abiturientov ločeno po šolskih letih. Izveštje je na razpolago v tajništvu učiteljskega po ceni 600 lir.

Tako izveštje je kulturni in narodnostni dokument, ki naj ne bi manjkal v knjižnici nobenega našega izobraženca.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Sezona 1968-69

ANTON PAVLOVIČ ČEHOV

TRISESTRE

drama v štirih dejanjih

V četrtek, 31. oktobra 1968 - ob 20.30 - Red »Da« (tretja predstava na predpraznik)

v nedeljo, 3. novembra - ob 16. uri - zadnjič

Abonmaji so na razpolago pri blagajni Kulturnega doma vsak dan od 12. do 14. ure. Pohitite!

—0—

Prodaja vstopnic vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma. Ob nedeljah in praznikih eno uro pred pričetkom predstave. Rezervacija na telef. 734.265.

—0—

Na gori Athos je delno pogorel veliki ruski samostan Sveti Pantaleimon, zgrajen leta 1814. Imel je 200 celic, a v njem je bilo le še deset povprečno 90 let starih menihov — vse, kar je ostalo od 150 menihov pred rusko revolucijo. Ogenj je uničil tudi stare ikone in druge darove ruskih carjev samostanu.

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

MEXICO '68

XIX olimpijske igre, veličastna predstava mladine iz vsega sveta, so doživele kljub začetnim dvomom in težavam izreden uspeh. Prišle bodo v zgodovino predvsem zaradi izrednih dosežkov v nekaterih panogah lahke atletike. Padla je ceja vrsta svetovnih in olimpijskih rekordov, a med vsemi je gotovo najbolj fantastičen 8,90 m dolg skok v daljino ameriškega črnca Beamona. Tudi v ostalih športih so bile olimpijske borbe navdušujoče, a je v lahki atletiki so bili rezultati zaradi nove proge iz tartana in visoke nadmorske višine tako nenavadni.

V splošnem pregledu so največ kolajn odnesli atleti Združenih držav, ki so v primeri s Tokijem znatno napredovali, predvsem zaradi širšega programa v plavanju. Takoj za njimi je Rusija, velik napredek pa so pokazale afriške države, ki posvečajo športu vedno večjo važnost.

Italijani so v primeri s Tokijem znatno nazadovani. V atletiki in plavanju so se odrezali povsem častno, precej pa so razočarali v kolesarstvu in povsem odpovedali v boksu.

Za Jugoslavijo je bila mehiška olimpiada najbolj uspešna doslej. Največje uspehe so želi vaterpolisti, košarkarji, rokoborci, plavalke in telovadci. Med njimi se je ponosno proslavil z olimpijskim odličjem slovenski telovadec Miroslav Cerar.

ITALIJANSKI LIST O IVU DANEU

Veliki milanski dnevnik »Il Giorno« je objavil 24. oktobra v svojem športnem komentarju o dogodkih pod košarkarskimi koši na Olimpiadi tudi naslednji odstavek o vodju jugoslovanskega košar-

karsega moštva, Slovincu Ivu Daneuu, potem ko je premagalo Ruse:

»Jugoslavlani, ki so imeli mnogo manj drago in »znanstveno« pripravo kot naše moštvo, so spravili Ruse pod se in izkoristili svoje »dolgine« na najboljši način: naprej Maroevića in Rajkovića, nato Čošića in Skansija. Bil je znamenit boj, odločen na koncu za pol koša razlike. Veliki bojevnik večera je bil nad tridesetletni Ivo Daneu, eden največjih evropskih igravcev, ki je ostal na igrišču tričetrt polčasa s štirimi napakami: v Evropi ni playmakerja enake grandiozne tekmovalne sile in njegove tehnično-taktične spretnosti, ki je tudi silovita.«

BOROVI ODBOJKARJI USPEŠNO ZAČELI LETOŠNJE PRVENSTVO

Preteklo soboto so Borovi odbojkarji odigrali prvo tekmo letošnjega prvenstva. Za nasprotnika jim je bila tržaška ekipa CRDA, ki je tudi tokrat pokazala svojo žilavost. Borovci so sicer zmagali, vendar ne brez težav. V prvem setu se Jurkičev fantje nikakor niso znašli. Nastopiti so morali brez Orla, ki je prav pred dnevi odšel na odsluženje vojaškega roka. Orel je bil eden glavnih stebrov moštva in povsem razumljivo je, da je bila posebno v tem prvem nastopu njegova odsotnost občutena. Poleg tega je tudi Plesničar nastopil bolan. Fantje se niso torej čutili dovolj sigurne. Posebno v prvem setu se med seboj niso dobro razumeli in tako so morali ta set prepustiti nasprotniku. Vendar je že v drugem setu šlo znatno bolje. Igrali so bolj povezano in bolj učinkovito ob uspešni režiji kapetana in trenerja Jurkiča. V napadu je blestel zlasti Uršič, pa tudi Fučka je bil tokrat zelo priseben. Kljub dobri igri se je morala CRDA v tem drugem setu predati, popolnoma pa je odpovedala v tretjem setu, ko so se naši fantje razigrali in pustili nasprotnikom le eno točko. Najbolj dramatičen je bil četrti set. CRDA je že povedla s 7:0, a ji tudi ta visoka prednost ni zadoščala za osvojitve seta. Naši fantje se namreč v silovitem naporu najprej izenačili na 12:12, nato pa z izredno borbeno igro dosegli še ostale 3 točke, ki so jim zagotovile prvo zmago letošnjega zelo naporenega prvenstva. Končni rezultat je bil 3:1 (—7, 12, 1, 12) za Bor.

Zelo pomembna tekma čaka sedaj Borove odbojkarje že prihodnji petek, 1. novembra, v mestnem derbiju proti tržaškim Gasilcem.

ČEŠKOSLOVAŠKA JE POSTALA FEDERACIJA

(Nadaljevanje s 1. strani)

To je povzročalo homatije, ki kljub demokratičnim zakonom niso dale češkoslovaški republiki pred letom 1938, da bi zaživela mirno in normalno življenje. Temu se je pridružil še iredentizem nemške manjšine, kar je povzročilo vmešavanje nacistične Nemčije in končno katastrofo, razpad češkoslovaške države in odcepitev Slovaške, ki je postala »neodvisna« pod nemškim pokroviteljstvom.

MAŠČEVANJE NAD SLOVAKI

Po koncu vojne je sledilo kruto maščevanje s češke strani, ker je prišel na vlado spet zaslepljeni centralist Beneš, četudi je bil ravno na Slovaškem odpor proti nacistom najmočnejši. Nekaj slovaških voditeljev so obsodili na smrt in usmrtili. Pojavilo se je novo nasprotje med Čehi in Slovaki. Padec Beneša in uvedba komunističnega režima sta to narodnostno napetost nekoliko pomirila, vendar so ostali v Pragi tudi pod Gottwaldom zelo nevrotični ob vsakem pojavu slovaške avtonomnosti. V vsem so videli slovaški nacionalizem in separatizem. Žrtev te psihoze je postal tudi Clementis, ki je bil Slovak (obdolžili so ga med drugim slovaškega nacionalizma), in razni drugi vidni slovaški komunisti.

Šele zdaj, po petdesetih letih, se zdi, da bo vprašanje odnosov med češkim in slovaškim narodom dokončno rešeno, v ozračju svobodnega medsebojnega pogajanja in sporazumevanja, ki ga je omogočila Dubčekova liberalizacija. Ta sporazum bo gotovo močno okrepil državno in narodno zavest v obeh narodih in utrdil pozicije svobode nasproti pritisku iz Moskve. Med Čehi in Slovaki bodo nastale nove vezi prijateljstva in sodelovanja, ki jih ne bo več motilo medsebojno nezaupanje.

Beneška Slovenija

Fojda

GLAS NESREČNIH

Pred časom smo že pisali, da je vas Canebola v nevarnosti pred zemeljskimi usadi in skalami, ki držijo s strmih pobočij zadaj za vasjo v dolino. Ogromne skale so se zvalile z zmehčanih tal po daljšem deževju prav do prvih hiš. Še malo hujši sunek in predrle bi hišne stene ter bi morda povzročile tudi smrtne žrtve. Županstvo je odredilo začasno preselitev iz nekaterih izpostavljenih hiš, zvečer so se pa zopet vračale domov. Oblast se je tudi strinjala s tem načinom začasne preselitve.

Starši z manjšimi otroki se pa v mrzlejših nočeh pritožujejo in nikakor ne morejo nadaljevati s takim načinom življenja in preseljevanja. Čas bi že bil zatorej, da oblastva poskrbe že enkrat za zaščito pred usadi in dovole družinam vrnitev v domače hiše.

Špeter

NAŠE LEPOTE V SLIKI

V nedeljo je bila odprta razstava pokrajinskih slik iz Nadiških dolin. Razstavo je priredila turistična ustanova pokrajine in nadiških dolin z namenom, da prikaže krajevne lepote in turistične zanimivosti naših krajev pod Matajurjem. Fotografski natečaj je privabil okrog petdeset tekmovalcev, ki so razstavili 150 črno-belih in barvanih fotografij s pokrajinskimi in folklornimi slikami. Najboljši posnetki so bili nagrajeni. Za razstavo v prostorih hotela Belvedere vlada veliko zanimanje; odprta pa bo do 10. novembra.

Po mnenju nekaterih domačinov bi pa bil morda primernejši in uspešnejši čas tik pred začetkom turistične sezone. Tudi nam se zdi, da bi bi bilo tako bolje.

Trije podjetni vohuni

Trije vohuni, ki so vohunili za Sovjetsko zvezo, so ukradli na vojaškem letališču Zell pri Karlsruhe skoraj 3 m dolgo in 75 kg težko raketo »Sidewinder«, ki jo uporablja nemško letalstvo, jo na vozičku odpeljali do ograje letališča, naložili na avto, peljali 500 km daeč, jo razstavili, spravili v zaboje in jih po redni letalski pošti poslali v Moskvo, kjer so pošiljko tudi v redu prejeli.

Na isti način so ukradli neko navigacijsko napravo, vredno 350.000 mark in neko novo, prvič razstavljeno letalsko navigacijsko napravo. Vse je šlo z letalsko pošto v Moskvo. Nemška javnost se norčuje, generali pa se prijemajo za glavo. Tembolj, ker so odkrili vohunsko mrežo tudi v vojnem ministrstvu v Bonnu in med visokimi častniki. Več osumljencev je napravilo samomor, med njimi admiral Lüdke. Vendar za vohunsko delovanje tega admirala še niso našli trdnih dokazov.

—0—

SE VEDNO NI SLEDU O ATENTATORJIH V MÜNCHENU

V soboto bodo pokopali v Münchenu hrvaške izseljence Mileta Rukavina, Vida Maričića in Krešimira Tolja, ki so postali preteklo soboto žrtve neznanega atentatorja. Našli so jih ustreljene v pisarni »Zveze

zdrženih Hrvatov« v Paul-Heyse-Strasse. Policija meni, da so bili ustreljeni iz pištole z glušivcem, tako da ni strelav nihče slišal. Gotovo je, da ima atentat političen vzrok, vendar do tega hipa policija ni odkrila še nikakih sledov o storilcih.

Ena izmed možnosti je ta, da gre za spopad med hrvaškimi in srbskimi skrajno nacionalističnimi organizacijami.

OBVESTILO CVETLIČARJEM

Pokrajinsko nadzorništvo za kmetijsko v Trstu obvešča cvetličarje tržaške pokrajine, da bo od 5. do 20. novembra t. l. sprejemalo prednaročila za razdeljevanje gomoljev nekaterih žlahtnih vrst mečkov (gladijoli). Višina prispevka, ki ga v ta namen določili deželni kmetijski organi, znaša 50 odst. Prednaročila niso možna za količino izpod 1000 gomoljev.

Nadzorništvo za kmetijstvo si glede na višino sredstev ki jih ima na razpolago, pridržuje pravico po potrebi tudi skrajšati rok za prednaročila in spremeniti minimalno količino.

TEDENSKI KOLEDARČEK

3. novembra, nedelja: Just, Hubert
4. novembra, ponedeljek: Praznik zmage, Karel
5. novembra, torek: Zahar, Emerik
6. novembra, sredo: Lenart, Rastislav
7. novembra, četrtek: Ernest, Engelbert
8. novembra, petek: Bogomir, Bogo
9. novembra, sobota: Nevenka, Orest

